

Nr 21.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Förslag
till
Förordning
om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Denna förordning äger tillämpning å yngelröta (bipest) och nosemasjuka. På framställning av statens växtskyddsanstalt eller länsstyrelse må Kungl. Maj:t besluta, att förordningen helt eller delvis skall lända till efterrättelse jämväl i fråga om annan smittsam sjukdom hos bin än i första stycket nämnts.

2 §.

Länsstyrelse skall, då sjukdom som avses i denna förordning inträffar inom länet eller skälig anledning förefinnes till antagande att dylik sjukdom förekommer inom länet, förklara länet eller viss del därav smittat eller misstänkt för smitta.

Område som förklarats smittat skall, sedan två år förflutit från det inom området sist inträffade sjukdomsfallet, av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta.

Har inom område som förklarats misstänkt för smitta därvid åsyftad sjukdom befunnits icke förekomma, skall länsstyrelsen omedelbart förklara området ej längre misstänkt för smitta.

3 §.

I län, där biodling av någon betydighet bedrives, skall länsstyrelsen, efter samråd med vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott och styrelserna för större biodlarföreningar inom länet, utse erforderligt antal tillsyningsmän med uppgift att inom för var och en av dem bestämt tillsyningsdistrikt verka för bekämpandet av sjukdomar som avses i denna förordning.

4 §.

Inträffar inom bisamhälle sjukdom, som är eller misstänkes vara någon av de i denna förordning avsedda sjukdomarna, skall innehavaren av bisamhället ofördröjligen därom underrätta tillsyningsmannen i det tillsyningsdistrikt, inom vilket bisamhället är uppställt. Sådant meddelande må jämväl lämnas till länsstyrelsen.

5 §.

Har tillsyningsman grundad anledning misstänka förekomsten av sjukdom som avses i denna förordning, skall han verkställa erforderlig undersökning för fastställande av sjukdomens art.

Finner tillsyningsman, att bisamhälle smittats av sådan sjukdom, äger han föreskriva innehavaren av bisamhället att vidtaga för sjukdomens bekämpande nödiga åtgärder.

Föreskrift om bisamhälles förintande må icke meddelas utan att medgivande därtill inhämtats från statens växtskyddsanstalt. Sådant medgivande erfordras dock ej, där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande eller då fråga är om bisamhälle som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad och den skada som uppkommer genom förintandet är ringa.

6 §.

Det åligger innehavare av bisamhälle att skyndsamt verkställa av tillsyningsman jämlikt 5 § föreskriven åtgärd och lämna tillsyningsmannen underrättelse därom. Kan den, som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd, icke själv utföra densamma, må han påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen.

7 §.

Underlåter den, som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd, att utföra densamma, må den vidtagas av tillsyningsmannen.

8 §.

Inom område som förklarats smittat eller misstänkt för smitta må av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill. Från sådant område må ej heller utan vederbörande tillsyningsmans medgivande utföras levande bin, bibostäder, oförädlat vax eller biodlingsredskap.

Vad i första stycket stadgas skall icke hava avseende å bibostäder eller biodlingsredskap, som icke förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro fria från smitta.

9 §.

Uppkommer skada genom avlägsnande eller förintande av bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, må den som drabbas av skadan, därest bisamhället icke tillhörde honom, erhålla ersättning för skadan av allmänna medel med belopp, som länsstyrelsen efter hörande av vederbörande tillsyningsman bestämmer. Anspråk på sådan ersättning skall, vid äventyr att rätten till ersättning anses förverkad, framställas hos länsstyrelsen inom tre månader från det avlägsnandet eller förintandet ägde rum.

10 §.

För åtgärd, som tillsyningsman vidtager på grund av bestämmelserna i 6 eller 7 §, är bisamhällets innehavare pliktig att ersätta tillsyningsmannen.

Annan ersättning till tillsyningsman gäldas av allmänna medel. Saknar innehavare av bisamhälle medel till gäldande av ersättning, som i första stycket anges, må länsstyrelsen tillerkänna tillsyningsmannen sådan ersättning av allmänna medel.

11 §.

Innehavare av bisamhälle, som underlåter vad på grund av bestämmelserna i 4 eller 6 § åligger honom eller lämnar vederligen oriktig uppgift i sådan underrättelse som i 6 § avses, straffas med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Till samma straff vare den förfallen, som bryter mot föreskrifterna i 8 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bisamhälle inom hans tillsyningsdistrikt eller eljest reser hinder mot åtgärd, som tillsyningsmannen på grund av bestämmelserna i denna förordning är berättigad att vidtaga.

12 §.

Åtal för förseelse, varom i 11 § förmäles, anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

13 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946, från och med vilken dag förordningen den 15 juni 1934 (nr 277) angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin samt kungörelsen samma dag (nr 278) med tillämpningsföreskrifter till sistnämnda förordning skola upphöra att gälla.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *ändrade bestämmelser angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin* samt anför därvid följande.

I skrivelse den 27 oktober 1939 har Sveriges biodlares riksförbund hemställt, att ändringar måtte vidtagas i förordningen den 15 juni 1934 (nr 277) angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin i syfte att ernå större anpassning till föreliggande behov. Vid framställningen har riksförbundet fogat ett förslag till förordning i ämnet. Över riksförbundets framställning ha yttranden angivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen och statens växtskyddsanstalt. Lantbruksstyrelsen har överlämnat från samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott och från tre biodlarföreningar inkomna yttranden. Vidare ha riksförbundet ävensom Sveriges fröodlareförbund, Sveriges pomologiska förening, Sveriges frukt- och trädgårdsodlares riksförbund samt Sveriges oljeväxtodlares centralförening i skrivelse den 16 juli 1945 hemställt bland annat om revision av nämnda bestämmelser.

Innan jag närmare ingår på innehållet i Sveriges biodlares riksförbunds framställning av den 27 oktober 1939 och de däröver avgivna yttrandena, torde jag få lämna en redogörelse för gällande bestämmelser i ämnet.

Förenämnda förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin, som trädde i kraft den 1 juli 1934, innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Förekommer inom hushållningssällskaps område bland där befintliga bisamhällen yngelröta (bipest) eller nosemasjuka, må länsstyrelsen, om skäl därtill anses föreligga, på framställning av hushållningssällskapet eller större biodlarförening inom sällskapet område efter hörande av statens växtskyddsanstalt förordna, att inom området eller viss del därav sådan sjukdom skall bekämpas enligt bestämmelserna i förordningen. (1 §.) Dyligt förordnande må återkallas på framställning av det hushållningssällskap eller den förening, som påkallat förordnandet, eller då skäl därtill eljest är för handen. (13 §.)

Sedan förordnande, som avses i 1 § meddelats, skall hushållningssällskapets förvaltningsutskott skyndsamt efter samråd med styrelserna för större biodlarföreningar inom sällskapets område utse erforderligt antal tillsyningsmän att inom för envar av dem bestämd del av det i förordnandet avsedda området verka för bekämpandet av sjukdom, som avses i förordnandet. Vid utövandet av sin verksamhet äger tillsyningsman inhämta råd och upplysningar av statens växtskyddsanstalt. Det åligger honom att ställa sig till efter rättelse av anstalten lämnade föreskrifter rörande sättet för sjukdoms bekämpande. (2 §.)

Har innehavare av bigård inom det ifrågavarande området kännedom om eller skäligen anledning misstänka att inom bigården förekommer sådan sjukdom som avses i förordnandet, skall han ofördröjligen underrätta vederbörande tillsyningsman därom. Tillsyningsman, som erhållit dylik underrättelse eller eljest misstänker förekomsten av sjukdom, skall verkställa erforderlig undersökning. Innehavare av bigård må icke hindra tillsyningsman att verkställa undersökning. (3 §.) Finner tillsyningsman bigård smittad, äger han föreskriva innehavaren av bigården att vidtaga den åtgärd, tillsyningsmannen anser nödig för sjukdomens bekämpande. Föreskrift om bisamhälles förintande må dock meddelas först efter inhämtande av medgivande därtill av statens växtskyddsanstalt utom då fråga är om smittat bisamhälle som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad och den skada som uppkommer genom förintandet är ringa. (4 §.) Uppkommer skada genom förintandet av sådant bisamhälle, som sist omförmäls, äger den av skadan drabbade, om bisamhället icke tillhörde honom, erhålla ersättning för skadan av allmänna medel med belopp som länsstyrelsen bestämmer. (8 §.)

Innehavare av bigård skall skyndsamt vidtaga av tillsyningsman föreskriven åtgärd och lämna denne meddelande därom. Kan han icke själv vidtaga viss åtgärd, må han påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen. (5 §.) Underlåter innehavare av bigård att vidtaga åtgärd, som förelagts honom av tillsyningsman, må åtgärden vidtagas av denne. (6 §.) För åtgärd, som av tillsyningsman vidtages på grund av bestämmelserna i 5 eller 6 §, är bigårdens innehavare skyldig att ersätta tillsyningsmannen. Annan ersättning till denne skall gäldas av det hushållningssällskap eller den biodlarförening, som påkallat förordnande enligt 1 §. (9 §.)

Inom område, där förordnande enligt 1 § gäller, må av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt, att bin kunna få tillträde därtill. Utan vederbörande tillsyningsmans medgivande må ej heller från sådant område utföras bisamhällets, bibostäder, vax eller redskap, som användas för biskötsel. Vad sålunda stadgats gäller dock icke bibostäder eller biredskap, som ej förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro smittfria. (7 §.)

Innehavare av bigård, som underlåter vad på grund av bestämmelserna i 3 eller 5 § åligger honom eller lämnar vederligen oriktig uppgift i underrättelse, som avses i 5 §, eller bryter mot föreskrifterna i 7 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bigård inom hans tillsyningsområde eller eljest reser hinder mot åtgärd, som tillsyningsmannen är berättigad vidtaga, skall straffas med böter. (10 §.)

Kungl. Maj:t äger förordna om tillämpning av förordningen även å andra smittsamma bisjukdomar än yngelröta och nosemasjuka. (14 §.)

I kungörelse den 15 juni 1934 (nr 278) ha meddelats särskilda föreskrifter rörande verkställigheten och efterlevnaden av förordningen angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin. Däri stadgas bland annat, att ersättning enligt 8 § förordningen skall utgå från det å riksstaten under nionde

huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, att ersättning till tillsyningsman skall utgå enligt taxa, som fastställs av statens växtskyddsanstalt, samt att hushållningssällskap, inom vars område förordningen bragts i tillämpning, skall årligen till anstalten avgiva berättelse om de inom området vidtagna åtgärderna för bekämpande av smittsamma bisjukdomar.

Till skydd mot spridande av smittsamma bisjukdomar genom bin, som importerats till riket, har i kungörelsen den 14 november 1941 (nr 884) angående införsel av levande bin föreskrivits, att levande bin må införas till riket endast från biodlare, som blivit godkänd av statens växtskyddsanstalt.

Sveriges biodlares riksförbunds framställning innebär i huvudsak, att bestämmelserna i förordningen angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin skulle erhålla obligatorisk karaktär och att de kostnader för smittbekämpandet, som hittills bestritts av hushållningssällskap och biodlarföreningar, i stället skulle gäldas av statsmedel.

I sin motivering till denna framställning har riksförbundet anfört, att förordningens fakultativa karaktär syntes ha betingats av uppfattningen att biodlingen icke hade så stor allmän betydelse, att statsmedel borde tagas i anspråk för förordningens tillämpning, samt att behov av och önskan om lagstadgat skydd i förevarande hänseende förelåge blott inom enstaka delar av landet. Denna uppfattning vore emellertid enligt riksförbundets åsikt vederlagd av utvecklingen å ifrågavarande område. Riksförbundet har vidare anfört i huvudsak följande.

På grund av att förordningen har fakultativ karaktär kan den tillämpas omedelbart intill verkliga pesthärdar, utan att dessa äro åtkomliga. Så har t. ex. en tid varit fallet i Halland. De kostnader och det arbete, som i sådana fall nedläggas, måste betraktas som bortkastade. Från landets lika väl som från den enskilde biodlaren synpunkt är det lika nödvändigt att bekämpa sjukdomarna, vare sig de uppträda på den ena eller andra sidan av läns-, härads- eller sockengränsen. Det synes därför vara ett ofrånkomligt krav, att förordningen erhåller obligatorisk karaktär, så att berörda sjukdomar bekämpas, varhelst de uppträda, oberoende av om någon lokal institution ställer behövlige medel till förfogande eller ej. Det skulle då ankomma på vederbörande länsstyrelse, eventuellt statens växtskyddsanstalt, att förklara det eller de tillsyningsdistrikt inom ett län smittade, där sjukdom yppat sig, samt att efter viss tid förklara området fritt från smitta. Därigenom kunde bekämpningsarbetet sättas in med mera kraft just på infekterade områden. Förordningens effektivitet skulle därigenom med all säkerhet bliva större, liksom också möjligheterna att hålla kostnaderna för tillämpningen nere skulle ökas.

Konsekvensen av att förordningen erhåller obligatorisk karaktär blir dock den, att de kostnader, som nu åvila den som påkallat förordningens tillämpning, böra gäldas av allmänna medel. Även om förordningen fortfarande skulle vara fakultativ, måste frågan om bestridandet av ifrågavarande kostnader upptagas till förnyad prövning. Antalet biodlare i Sverige uppgick vid husdjursräkningen 1932 till över 41 500. Av dessa tillhörde knappt 12 500 riksförbundet. Även om proportionerna sedan dess förskjutits, visar dock statistiken rörande arbetet med de smittsamma bisjukdomarna, att detta berör de utom nämnda organisation stående biodlarna, de s. k. oorganiserade,

i mycket hög grad. Under åren 1936 och 1937 ha tillsyningsmännen undersökt 39 483 samhällen, av vilka 19 774 tillhörde oorganiserade biodlare. Härvid ha 6 270 samhällen befunnits angripna av i förordningen berörda sjukdomar. Band tillsyningsmännen råder allmänt den uppfattningen, att sjukdomen oftare förekommer hos oorganiserade biodlare, vilket torde vara rätt förklarligt icke blott på grund av dessas större antal utan också till följd av mindre rationell vård av samhällena. Riksförbundets och dess lokalavdelningars sammanlagda kostnader för bekämpandet av bisjukdomarna uppgingo under år 1936 till 14 626 kronor och under år 1937 till 17 977 kronor. Medlen ha utgivits utan hänsyn till om det gällt medlemmar eller andra.

De erfarenheter, som vunnits under den tid förordningen varit i kraft, giva möjlighet till en relativt säker uppfattning om storleken av de kostnader, som följa med dess allmänna tillämpning. För varje budgetår kunde lämpligen visst belopp anslås till Sveriges biodlares riksförbund såsom bidrag till dess kostnader för arbetet med bisjukdomarnas bekämpande. Genom sin omfattning och över hela landet väl utbyggda organisation torde riksförbundet, såsom fallet är i Danmark, väsentligt kunna bidra till ett billigare och effektivare bekämpningsarbete, än om detta ledes direkt genom statsverket eller hushållningssällskapen. I samma mån, som sjukdomarna inom ett län eller del därav övervunnas, kunde genom riksförbundets åtgöranden tillgängliga medel tagas i anspråk för arbetets intensifiering på orter, som äro svårare hemsökta. Denna praxis har förbundet redan tillämpat för att med minsta möjliga medel nå bästa möjliga resultat.

Det av riksförbundet framlagda författningsförslaget, vilket uppgjorts i enlighet med det anförda, innebär i huvudsak följande ändringar i de nu gällande bestämmelserna.

Förekommer inom hushållningssällskaps område bland där befintliga bisamhällen yngelröta eller nosemasjuka, skall länsstyrelsen efter hörande av statens växtskyddsanstalt förklara området eller lämplig del därav smittat av sådan sjukdom.

Vid smittförklaring av ett område, gränsande till ett annat län, må även närliggande områden inom detta län kunna smittförklaras av vederbörande länsstyrelse.

Område, som förklarats smittat, skall sedan två år förflutit från sist inträffat sjukdomsfall efter hörande av statens växtskyddsanstalt av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta.

Varje hushållningssällskaps förvaltningsutskott skall efter samråd med styrelserna för större biodlarföreningar inom sällskapets område utse erforderligt antal tillsyningsmän samt, så vitt möjligt, suppleanter för dem att inom för var och en av dem bestämt tillsyningsdistrikt verka i syfte att förebygga och bekämpa yngelröta och nosemasjuka.

Oberoende av om smittförklaring meddelats eller ej skall innehavare av bisamhälle, som har kännedom om eller skäligen anledning misstänka förekomsten av förenämnda sjukdomar, ofördröjligen därom underrätta tillsyningsmannen i det tillsyningsdistrikt inom vilket bisamhället är uppställt eller vederbörande hushållningssällskap, vilka ofördröjligen ha att ingiva anmälan till länsstyrelsen.

Tillsyningsman skall äga rätt att innan smittförklaring meddelats vidtaga åtgärder mot smitta.

Har bisamhälle tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, skall innehavaren av föremålet vara skyldig att underrätta vederbörande tillsyningsman därom.

Innehavare av bisamhälle, som dött under vintern, skall vara skyldig att därom ofördröjligen underrätta vederbörande tillsyningsman.

Tillsyningsman skall vara skyldig inhämta medgivande till bisamhälles förintande endast om innehavaren av samhället så påfordrar.

Inom område, som förklarats smittat, skola levande bin, bibostäder eller bireddskap icke få flyttas eller sändas längre än högst 1 000 meter utan vederbörande tillsyningsmans medgivande.

Riksförbundets framställning att förordningens bestämmelser skulle er-hålla obligatorisk karaktär och kostnaderna för dess tillämpning bestridas av statsmedel utom i de fall då de enligt nu gällande förordning gäldas av bi-ägarna har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga yttranden med undantag av dem som avgivits av statskontoret och Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Mot detaljbestämmelserna i det av riksförbundet framlagda författningsförslaget ha vissa erinringar gjorts.

Statskontoret har förklarat sig avstyrka riksförbundets framställning, enär biodlingen enligt ämbetsverkets uppfattning icke ägde sådan betydelse för folkförsörjningen, att ökat ekonomiskt stöd åt densamma kunde anses motiverat. Redan med hänsyn till att förordningen nu tillämpades inom alla delar av riket, där biodling av någon betydenhet bedreves, har ämbetsverket funnit anledning saknas att giva förordningens bestämmelser obligatorisk karaktär.

Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har uttalat, att utskottet icke funnit tillräckliga skäl ha framförts för de ifrågasatta ändringarna.

Statens växtskyddsanstalt har såsom motivering för sitt tillstyrkande av riksförbundets framställning anfört i huvudsak följande.

Biodlingens betydelse för lanthushållningen är mycket större än som framgår av de årliga skörderesultaten av honung och vax. Noggranna undersökningar utomlands och i vårt land åren 1936—1939 rörande befruktningen av rödklöver, vitklöver och alsikeklöver samt äpple, päron, plummon, körsbär, hallon och jordgubbar ha bekräftat, att bina äro de utan jämförelse viktigaste frömjölsöverförande insekterna. I ett flertal kontrollerade fall har binas betydelse för frukt- och fröskörden kunnat direkt konstateras, och det kan icke bestridas, att värdet av binas verksamhet som blombesökare i trädgårdar och fröodlingar mångdubbelt överstiger värdet av deras direkta honungs- och vaxproduktion. På grund härav måste bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna, vilka utgöra ett allvarligt hot mot landets biodling, anses vara av stor nationalekonomisk betydelse särskilt för landets försörjning med frukt och vissa fröslag. Binas verksamhet har sålunda betydelse icke blott för biodlarna själva utan i stor utsträckning även för andra näringsidkare, såsom frukt- och fröodlare.

Det torde under nu nämnda förhållanden icke kunna anses befogat, att enskilda sammanslutningar av biodlare skola bestrida kostnaderna för bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna, vilket för närvarande är fallet. Därtill kommer, att biodlarföreningarna få bekosta tillämpningen av förordningen hos biodlare, som icke tillhöra någon förening. Av tillsyningsmännens rapporter framgår, att ungefär hälften av de omkring 40 000 under åren 1936 och 1937 undersökta samhällena tillhört sådana biodlare, som icke varit med-

lemmar i någon organisation och således icke bidragit till att gälda kostnaderna för förordningens allmänna tillämpning. Under den tid, då nu gällande förordning varit i tillämpning i större delar av landet, ha sålunda medlemmarna av Sveriges biodlares riksförbund fått bekosta tillämpningen av en förordning, som visserligen för dem själva medfört stor nytta men i icke mindre grad gagnat de nära tre gånger så talrika oorganiserade biodlarna och dessutom i måhända än större omfattning sådana yrkesgrupper, som icke själva bedriva biodling.

Den nuvarande anordningen av bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna kan ej heller anses ägnad att skapa trygga förhållanden för landets biodlare, eftersom åtgärderna för smittbekämpandet äro beroende av enskilda organisationer. Den situationen kan lätt uppstå, att en lokal förening icke ser sig i stånd att i fortsättningen bära de med förordningens tillämpning inom länet förenade kostnaderna och därför anhåller att tillämpningen upphäves, trots att sjukdomarna fortfarande härja inom länet. Detta skulle givetvis vara till stort förfång för bekämpningsarbetet.

Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har uppgivit, att i de från sällskapet till statens växtskyddsanstalt insända rapporterna för åren 1936, 1937 och 1938 anmälts respektive 43, 55 och 47 fall av ifrågavarande sjukdomar samt att 40 av de år 1938 anmälda fallen konstaterats i bisamhäl- len tillhörande s. k. oorganiserade biodlare.

Medicinalstyrelsen har anfört, att frågan, huruvida de kostnader som icke ersattes av biägarna skulle gäldas av statsmedel, undandroge sig styrelsens bedömande men att styrelsen tillstyrkte riksförbundets framställning i övrigt, enär ändringsförslagen överensstämde med principerna för bekämpandet av smittsamma husdjurssjukdomar.

Av de mot förslagets detaljbestämmelser framställda erinringarna må här anföras följande.

Statens växtskyddsanstalt har ansett, att länsstyrelsernas och hushållnings- sällskapens befatning med bekämpandet av smittsamma bisjukdomar borde upphöra och i tillämpliga delar överflyttas på anstalten. Enligt anstaltens mening borde sålunda icke erfordras smittförklaring för tillämpning av förordningen i dess helhet. Vidare skulle utseendet av tillsyningsmän ankomma på anstalten, som även borde handhava bestämmandet och utbetalningen av ersättning för skada, som uppkommit genom förintande av bisamhälle, vilket tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad. Därest innehavare av bisamhälle saknade medel till sådan ersättning åt tillsyningsman, som det ålåg honom att gälda, borde han efter framställning till anstalten kunna utverka att ersättningen utginge av allmänna medel.

Malmöhus och Värmlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott ha förordat, att tillsyningsmännen skulle utses av länsstyrelsen efter förslag av vederbörande biodlarorganisation samt att anmälan om förekomsten av smittsam bisjukdom skulle lämnas till tillsyningsmannen eller länsstyrelsen och icke till hushållningssällskapet.

Beträffande riksförbundets förslag att biodlare skulle vara skyldig att underrätta vederbörande tillsyningsman, om bisamhälle dött under vintern, har *statens växtskyddsanstalt* anfört, att en bestämmelse av dylik innebörd skulle i hög grad öka tillsyningsmännens arbetsbörda och föranleda mycket stora kostnader utan annat resultat än att den viktigaste orsaken till vinterförlusterna skulle befinnas vara brister i odlingstekniken.

Riksförbundets förslag att, därest bisamhälle tagit bostad i annat föremål än därför avsedd bibostad, innehavaren av föremålet skulle vara skyldig att underrätta tillsyningsmannen därom har avstyrkts av *Malmöhus läns hus-hållningssällskaps förvaltningsutskott*.

I överensstämmelse med sin förut omnämnda åsikt angående förordningens tillämpning har *statens växtskyddsanstalt* ansett, att bestämmelserna om förvaring av bibostäder m. m. borde ersättas av en generell och oberoende av smittförklaring gällande föreskrift av innehåll, att av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax skulle förvaras på sådant sätt, att bin ej kunde få tillträde därtill. Vidare borde enligt anstaltens mening levande bin, bibostäder eller biodlingsredskap och under tiden den 1 mars—31 oktober icke smittrenas vax ej få utföras från tillsyningsdistrikt utan medgivande av vederbörande tillsyningsman. Honung, som härrörde från smittat bisamhälle, borde icke utan föregående smittrening få försäljas eller användas för utfodringsändamål.

Beträffande kostnaderna för bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna och sättet för utbetalning av tillsyningsmännen tillkommande ersättning har *statens växtskyddsanstalt* anfört.

Riksförbundet har uppgivit, att kostnaderna för bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna uppgått till 14 626 kronor under år 1936 och till 17 977 kronor under år 1937. Så vitt växtskyddsanstalten kunnat finna, torde i dessa belopp ingå även utgifter för andra ändamål än dei direkta sjukdomsbekämpandet, t. ex. upplysnings- och propagandaverksamhet beträffande biodlingen i dess helhet. Enligt en av förste assistenten G. Notini verkställd utredning rörande kostnaderna för förordningens tillämpning under år 1939 ha arvoden och ersättningar till tillsyningsmännen jämte vissa kostnader för utbildning av tillsyningsmän tillsammans uppgått till 11 522 kronor 72 öre. Detta belopp torde till storleken ungefär motsvara det årliga statsanslag, som skulle erfordras, om kostnaderna för bekämpandet av de smittsamma sjukdomarna skulle komma att åvila statsverket. Därvid är dock att märka, att större delen av det statsbidrag, som beviljats för biodlingens befrämjande och till större delen torde användas just för bisjukdomarnas bekämpande, synes kunna indragas, därest staten själv övertager bekostandet av sistnämnda åtgärder.

Riksförbundet har föreslagit, att finansieringen av förordningens tillämpning skulle ordnas så, att ett visst belopp skulle för ändamålet årligen ställas till riksförbundets förfogande. Statens växtskyddsanstalt kan icke finna, att detta förfarande skapar tillräcklig garanti för att medlen komma att användas på mest ändamålsenligt sätt. Det torde icke vara lämpligt att åt en enskild sammanslutning anförtro ett sådant uppdrag, vilket berör personer, som till det övervägande antalet stå utanför denna organisation. Det synes ej heller vara önskvärt, att de fungerande tillsyningsmännen alltför hårt bindas till denna enskilda organisation, vilket otvivelaktigt blir följden, om riksförbundets förslag genomföres. Det synes visserligen önskvärt, att riksförbundet ville verkställa utbetalningarna till tillsyningsmännen genom sina över hela landet spridda länsförbund och lokalavdelningar, men kontroll över att de utbetalade medlen kommit det direkta bekämpningsarbetet till godo och att utbetalningarna i övrigt skett enligt fastställda grunder torde böra utövas av växtskyddsanstalten i samråd med kassören i riksförbundet eller annan av riksförbundet utsedd förtroendeman. Sådan granskning torde böra företagas minst två gånger årligen. För verkställande av utbetalningarna erforderligt förskott torde böra i mån av behov ställas till riksförbundets förfogande.

I fråga om vissa av de spörsmål, som för närvarande regleras i förenämnda kungörelse nr 278/1934, har *statens växtskyddsanstalt* anfört i huvudsak följande.

Därest förordningen kommer att tillämpas obligatoriskt överallt där biodling bedrivs samt länsstyrelsernas och hushållningssällskapens befatning med bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna upphör, torde en för hela riket gällande enhetlig taxa för tillsyningsmännens ersättningar böra tillämpas. Denna taxa synes böra fastställas av Kungl. Maj:t efter hörande av anstalten och riksförbundet.

Enligt gällande bestämmelser har hushållningssällskap att årligen till anstalten avgiva berättelse över de inom sällskapets verksamhetsområde under nästföregående år vidtagna åtgärderna för bekämpandet av smittsamma bisjukdomar. Då anstalten icke varit betjänt att erhålla endast ett sammandrag av tillsyningsmännens rapporter utan måste ha tillgång till hela det primärmaterial, som dessa rapporter utgöra, har hushållningssällskapens uppgift härvidlag blivit att endast mottaga dubbla exemplar av rapporterna och utan bearbetning vidarebefordra det ena till anstalten. För tillsyningsmännen har denna ordning inneburit en avsevärd ökning i deras arbete, i det att varje rapport måst utskrivas i tre exemplar: ett för dem själva, ett för hushållningssällskapet och ett för växtskyddsanstalten. Detta har föranlett krav från tillsyningsmännen på särskild ersättning och i flera fall lett till avsägelse av tillsyningsmannaupdrag. Sällskapets medverkan i detta fall har således icke haft minsta praktiska betydelse, och det synes därför ur alla synpunkter lämpligast, att tillsyningsmännen åläggas att insända sina rapporter direkt till anstalten och att hushållningssällskapen således befrias från all befatning därmed.

Även *Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* har förordat, att tillsyningsmännens rapporter skulle insändas direkt till statens växtskyddsanstalt.

*Departements-
chefen.*

För den svenska lanthushållningen har biodlingen stor betydelse. Genom densamma tillföres landsbygdsbefolkningen ett icke oväsentligt tillskott till sina inkomster. Under senare år synes biodlingens omfattning även ha ökat i avsevärd grad. Enligt 1937 års jordbruksräkning uppgick antalet bisamhällen till omkring 160 000 fördelade på 48 000 biodlare. Vid 1944 års husdjursräkning uppskattades antalet bisamhällen till ungefär 353 000. Ännu större betydelse än såsom inkomstkälla har biskötseln emellertid för frukt- och fröodlingen. Såsom statens växtskyddsanstalt framhållit i sitt yttrande över Sveriges biodlares riksförbunds förevarande framställning äro bina de viktigaste frömjölsöverförande insekterna.

Den svenska biodlingen vållas emellertid stort avbräck genom de smittsamma bisjukdomarna. I syfte att främja bekämpandet av dessa sjukdomar hos bin och år 1934 bestämmelser om åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin och år 1941 föreskrifter angående införsel av levande bin. Såsom av den föregående redogörelsen framgår äga emellertid 1934 års bestämmelser icke ovillkorlig giltighet för hela landet utan äro för sin tillämpning beroende på förordnande därom av vederbörande länsstyrelse. Sådant förordnande kan meddelas endast på framställning av hushållningssällskap eller större

biodlarförening inom sällskapet område. En följd härav är, att bestämmelserna kunna komma att tillämpas inom ett område, medan intilliggande områden, ehuru de äro smittade av ifrågavarande sjukdomar, kunna vara oåtkomliga för smittbekämpandet. Härigenom kunna de inom förstnämnda område uppnådda resultaten lätt äventyras. Därtill kommer, att kostnaderna för smittbekämpandet till större delen bestridas av enskilda sammanslutningar av biodlare. Någon garanti finnes följaktligen icke för att ett påbörjat smittbekämpande bedrives till dess sjukdomarna utrotats inom området i fråga.

Vissa olägenheter äro sålunda förknippade med den nuvarande anordningen av bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna. I syfte att undanröja dessa olägenheter och ytterligare effektivisera smittbekämpandet finner jag mig böra förorda en omarbetning av de nu gällande bestämmelserna på detta område. Därvid torde i huvudsaklig överensstämmelse med det av Sveriges biodlares riksförbund framlagda förslaget ifrågavarande bestämmelser böra givas obligatorisk karaktär så att de kunna tillämpas överallt där smittsamma bisjukdomar uppträda oberoende av om framställning därom gjorts eller ej. Därest bestämmelserna göras tvingande, torde emellertid de kostnader för smittbekämpandet, som nu bestridas av enskilda organisationer, böra gäldas av allmänna medel. Detta synes vara så mycket mera påkallat som de i smittbekämpande syfte vidtagna åtgärderna i avsevärd grad gagna yrkesgrupper, vilka ej själva bedriva biskötsel, och enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen till stor del avse biodlare, vilka icke äro anslutna till de organisationer som nu ha att bestrida de huvudsakliga kostnaderna för smittbekämpandet.

Efter att sålunda ha angivit min principiella inställning till den föreliggande frågan torde jag närmare få ingå på de särskilda bestämmelser, som synas böra gälla för bekämpandet av smittsamma sjukdomar hos bin.

I likhet med vad för närvarande är fallet böra bestämmelserna avse yngelröta (bipest) och nosemasjuka, vilka torde vara de mest utbredda bisjukdomarna av smittsam karaktär. Därjämte bör emellertid Kungl. Maj:t kunna på framställning av statens växtskyddsanstalt eller länsstyrelse besluta att bestämmelserna skola helt eller delvis tillämpas på annan smittsam bisjukdom.

Såsom jag förut anfört böra bestämmelserna äga tillämpning överallt där någon av ifrågavarande sjukdomar uppträder. Detta innebär emellertid icke, att alla bestämmelserna skola utan vidare kunna tillämpas. Jag syftar härvid på bestämmelserna om förvaring och transport av bibostäder m. m. För att resultaten av smittbekämpandet icke skola äventyras torde det vara erforderligt att dylika bestämmelser bibehållas. De skulle emellertid, om de i enlighet med vad statens växtskyddsanstalt föreslagit erhöles generell räckvidd, kunna bliva alltför betungande för biodlarna. Det torde därför vara nödvändigt att tillämpningen av dessa bestämmelser begränsas. Denna begränsning synes lämpligen kunna ske så att bestämmelserna skola gälla allenast inom områden, som av offentlig myndighet uttryckligen förklarats smittade eller misstänkta för smitta av någon av ifrågavarande sjukdomar. Det

torde böra ankomma på länsstyrelse att meddela dylik förklaring. I anslutning till vad i motsvarande hänseende gäller i fråga om bekämpandet av smittsamma husdjursjukdomar synes böra föreskrivas, att länsstyrelse skall, då någon av förenämnda bisjukdomar inträffar inom länet eller skälig anledning förefinnes till antagande att dylik sjukdom förekommer där, förklara länet eller viss del därav smittat eller misstänkt för smitta. En dylik förklaring bör givetvis icke vara gällande längre tid än som är oundgängligen nödvändigt. Länsstyrelsen bör därför, därest inom område som förklarats misstänkt för smitta därvid åsyftad sjukdom befunnits icke förekomma, omedelbart förklara området ej längre misstänkt för smitta. Vidare bör område som förklarats smittat, sedan viss tid förflutit från det inom området sist inträffade sjukdomsfallet, förklaras fritt från smitta. I överensstämmelse med vad Sveriges biodlares riksförbund föreslagit synes denna tid kunna bestämmas till två år.

Enligt de nuvarande bestämmelserna åligger det vederbörande hushållningssällskap att, sedan förordnande om smittbekämpning meddelats, utse erforderligt antal tillsyningsmän. Därest, såsom av mig förordats, åt bestämmelserna gives obligatorisk karaktär, böra åtminstone i de län, där bi-odling av någon betydelse bedrives, tillsyningsmän utses oberoende av om någon av de förenämnda sjukdomarna konstaterats eller ej. I överensstämmelse med vad Malmöhus och Värmlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott föreslagit, synes det böra ankomma på länsstyrelsen att utse tillsyningsmännen och bestämma tillsyningsdistriktens omfattning. En dylik anordning ansluter sig till de gällande bestämmelserna rörande epizootisk bekämpning hos husdjuren. Länsstyrelsen bör vid fattande av sina beslut samråda med hushållningssällskapets förvaltningsutskott och styrelserna för större biodlarföreningar inom länet.

I fråga om skyldigheten för innehavare av bisamhälle att göra anmälan om sjukdom, som är eller misstänkes vara någon av förenämnda sjukdomar, torde annan ändring icke böra göras än att — med hänsyn till länsstyrelsens befattning med ifrågavarande ärenden — sådan anmälan bör få ställas ej blott till vederbörande tillsyningsman utan även till länsstyrelsen. Av skäl som statens växtskyddsanstalt anfört synes det emellertid icke böra åläggas innehavare av bisamhälle, som dött under vintern, att där-om underrätta tillsyningsmannen. Det synes också onödigt att betunga innehavare av föremål, vari s. k. vilt bisamhälle tagit bostad, med skyldighet att göra anmälan därom.

I anslutning till vad som gäller beträffande andra epizootiska sjukdomar synes böra föreskrivas, att därest tillsyningsman har grundad anledning misstänka förekomsten av någon av ifrågavarande bisjukdomar, han skall verkställa erforderlig undersökning för fastställande av sjukdomens art.

Nuvarande bestämmelser om tillsyningsmans befogenhet att föreskriva åtgärder i smittbekämpande syfte torde böra jämkas endast såvitt avser rätten att föreskriva bisamhälles förintande. Enligt de nuvarande bestämmelserna

äger tillsyningsman meddela föreskrift om bisamhälles förintande först efter inhämtande av medgivande därtill av statens växtskyddsanstalt utom då fråga är om smittat bisamhälle som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad och den skada som uppkommer genom förintandet är ringa. För att undvika onödig omgång torde emellertid böra föreskrivas, att sådant medgivande ej heller skall erfordras där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande.

Såsom jag förut framhållit torde det vara erforderligt, att bestämmelser om transport och förvaring av bibostäder m. m. bibehållas i fråga om områden, som av länsstyrelse förklarats smittade eller misstänkta för smitta. Bestämmelserna härom synas emellertid böra ändras så att förbudet att utan tillsyningsmans medgivande från sådant område utföra vissa föremål och produkter kommer att avse levande bin, bibostäder, oförädlad vax och biödlingsredskap. Det torde utan uttrycklig föreskrift därom vara uppenbart, att tillsyningsman icke må vägra att lämna tillstånd till utförelse i de fall då fråga är om bin eller produkter som bevisligen äro fria från smitta. Anledning synes icke föreligga att på sätt Sveriges biodlares riksförbund föreslagit stadga förbud mot transport av bin, bibostäder och biodlingsredskap inom område, som förklarats smittat. Att honung, som härrör från smittat bisamhälle, icke försäljes eller användes för utfodringsändamål utan föregående smittrening torde svårigen låta sig kontrolleras. Med hänsyn härtill finner jag mig icke böra förorda vad statens växtskyddsanstalt i detta hänseende föreslagit.

Vad angår de kostnader för bestämmelsernas tillämpning, som nu bestridas av enskilda organisationer, torde dessa kostnader såsom jag förut framhållit, sedan bestämmelserna erhållit obligatorisk karaktär, böra gäldas av allmänna medel. Det är här fråga om sådan ersättning till tillsyningsmannen, som det icke åligger innehavare av bisamhälle att utgiva. I viss överensstämmelse med vad statens växtskyddsanstalt föreslagit torde emellertid möjlighet böra finnas att, därest innehavare av bisamhälle saknar medel till fullgörande av honom åvilande ersättningsskyldighet, tillerkänna tillsyningsmannen gottgörelse av statsmedel jämväl för sådan ersättning, som innehavare av bisamhälle skolat bestrida. Grunderna för bestämmandet av ersättning till tillsyningsmännen torde liksom övriga föreskrifter rörande tillämpningen av de av mig förordade bestämmelserna böra meddelas av Kungl. Maj:t. Sannolikt komma ifrågavarande kostnader icke att uppgå till några mera avsevärda belopp. I likhet med vad fallet är beträffande ersättning för skada, som uppkommit genom förintande av bisamhälle vilket tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, synes ersättningen till tillsyningsmännen lämpligen kunna utbetalas av länsstyrelserna och utgå av det å riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Övriga utgifter.

Med hänsyn till omfattningen av de ändringar i gällande bestämmelser jag sålunda förordat finner jag lämpligt att desamma ersättas med en helt

ny förordning. I överensstämmelse med det anförda har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin*. Den nya förordningen torde böra träda i kraft den 1 juli 1946.

Härefter hemställer föredraganden, att nämnda förslag till förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Herlitz.